

obserwatorium

DIAGNOZA

LOKALNEGO POTENCJAŁU KULTUROTWÓRCZEGO
MIASTA I GMINY RÓŻAN

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2020.

Wprowadzenie

Różan to niewielka gmina miejsko-wiejska położona na północy województwa mazowieckiego. Dla mieszkańców jest to sprawa oczywista, jednak przystępując do badania Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury (GOUK), należy przypomnieć o tych okolicznościach. Za organizację ośrodka odpowiadają władze gminy, które realizują w ten sposób jedno ze swoich zadań – usług publicznych¹, które administracja samorządowa powinna świadczyć na rzecz mieszkańców. Oznacza to, że działania ośrodka służą wspólnocie samorządowej, czyli ogółowi osób zamieszkujących daną jednostkę administracyjną. Z tych, pozornie suchych i urzędowych kwestii, wynika coś kluczowego dla naszej codzienności. To, jak działa GOUK, jakie powinien realizować cele, jak budować swoją ofertę i w jaki sposób dostarczać usługi, przekłada się wprost na jakość życia mieszkających w gminie Różan osób.

W GOUK realizowany jest projekt dofinansowany przez Narodowe Centrum Kultury w ramach programu Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne. To okazja do zdiagnozowania najważniejszych wyzwań dla kultury i jej rozwoju w gminie, a także na podjęcie niewielkich interwencji. Przeprowadzenie małych projektów, które wprost będą odpowiadać na lokalne potrzeby, ale będą realizowane przez mieszkańców przy wsparciu Ośrodka Kultury.

Prezentowany raport to efekt prac warsztatowych i analizy danych zastanych, prowadzonych wiosną 2020 roku, w trudnym okresie epidemii. Badanie miało przybrać w większym stopniu charakter lokalnych konsultacji i próby wspólnego projektowania nowych rozwiązań wraz z mieszkańcami, w formule wypracowanej i sprawdzonej już przez Fundację Obserwatorium (wykonawcę badania) w wielu miejscowościach. Okoliczności sprawiły, że duża część wysiłków skoncentrowała się na danych zastanych oraz wynikach ankiety.

Wszystkim osobom, które pomogły nam w przeprowadzeniu działań badawczych serdecznie dziękujemy!

---

¹ Zadania własne gminy określa w artykule 4 ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990r. (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 713.)

Spis treści

Wprowadzenie.....	1
I. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJI I JEJ ZASOBÓW	3
INSTYTUCJA.....	3
PRACOWNICY	3
INFRASTRUKTURA I WYPOSAŻENIE	4
II. GMINA RÓŻAN W STATYSTYCE PUBLICZNEJ	4
Założenia polityki rozwojowej gminy	8
Strategia Rozwoju	9
Program Rewitalizacji	10
Formy aktywności społecznej na terenie gminy	11
Inicjatywy Lokalne.....	11
III. DZIAŁALNOŚĆ GMINNEGO OŚRODKA UPOWSZECHNIANIA KULTURY	12
Zajęcia stałe	13
Wydarzenia.....	12
Analiza SWOT instytucji.....	13
Wnioski z badania	13
Trendy kształtujące uczestnictwo mieszkańców w działaniach GOUK	16
Wyzwania w rozwoju aktywności kulturalnej.....	17
IV. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO	20
V. WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	30
Aneks 1 - Metodologia i przebieg badania	32

I. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJI I JEJ ZASOBÓW

INSTYTUCJA

Podstawowe zadania Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury w Różanie opierają się na zaspokajaniu potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin i form kultury oraz sztuki profesjonalnej a także gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie dóbr kultury w zakresie historii miasta i gminy.

GOUK w szczególności:

- Prowadzi pracownie artystyczne, zajęcia stałe dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- Tworzy i upowszechnia sceniczne programy artystyczne.
- Organizuje koncerty, przeglądy, festiwale, konkursy, wystawy.
- Tworzy warunki do rozwoju folkloru, rękodzieła ludowego oraz rozwoju autorskiego ruchu artystycznego.
- Wspiera lokalne stowarzyszenia, jednostki samorządowe, nieformalne grupy.
- Angażuje się w akcje charytatywne i wyrównywanie szans młodzieży w starcie w dorosłe życie.
- Publikuje foldery, przewodniki i widokówki popularyzujące miasto i gminę.
- Jest wydawcą lokalnego periodyku „Świerszcz Różański”.

PRACOWNICY

Kadra zatrudniona oraz współpracująca z GOUK to młodzi, doświadczeni, prężnie działający ludzie, podchodzący do pracy z zaangażowaniem i pasją, ciągle doskonalący swoje umiejętności. Na etapie sporządzania raportu w GOUK zatrudnionych na umowę o pracę było 7 osób:

- Dyrektor.
- Główna księgowa.
- Specjalista administracyjno – biurowy, pozyskiwania środków zewnętrznych, animacji lokalnej.
- Pracownik obsługi biurowej, pozyskiwania środków zewnętrznych, animacji lokalnej.
- Specjalista ds. bezpieczeństwa.
- Główny specjalista ds. obsługi urządzeń komputerowych i nagłośnienia.
- Pracownik gospodarczy – sprzątaczką.
- Pracownik gospodarczy.

Dodatkowo na podstawie umów zlecenie pracowało 8 instruktorów. Osoby te wykonywały pracę z przydzielonymi grupami zgodnie z ustalonym harmonogramem zajęć ośrodka.

Zgodnie z zapisami o działalności statutowej Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury, prowadzone są systematyczne, otwarte, w większości bezpłatne zajęcia stałe przeznaczone dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych zamieszkałych przede wszystkim na terenie gminy Różan. Z oferty GOUK korzystają także odpłatnie mieszkańcy sąsiednich gmin.

Zaangażowanie pracowników oraz zatrudnionych instruktorów przyczynia się do tworzenia nowoczesnego, tętniącego życiem, stymulującego lokalną aktywność, pobudzającego lokalną społeczność ośrodka kultury. Uczestnicy zajęć oferowanych przez GOUK nabywają nowych umiejętności, uczą się współpracy w grupie, rozwijają talenty artystyczne, muzyczne, manualne, a także kształtują pozytywne wzorce i nawyki. Zajęcia odbywają się w godzinach popołudniowych w ramach zajęć pozalekcyjnych. Cieszą się one dużym zainteresowaniem, czego wynikiem są listy rezerwowe osób oczekujących. Pomimo różnorodności zajęć i ich ilości, GOUK w ramach możliwości jest ukierunkowany na ich rozwijanie i budowanie coraz szerszej oferty.

INFRASTRUKTURA I WYPOSAŻENIE

Obiekt GOUK w Różanie powstał w 1965. Powierzchnia użytkowa budynku wynosi 713,22 m². Ośrodek dysponuje wielofunkcyjnymi salami. Na parterze znajduje się sala widowiskowa z 144 miejscami siedzącymi, tu mieści się scena o wymiarach 7x5m, gdzie odbywają się koncerty czy przedstawienia. Na piętrze znajduje się mniejsza sala konferencyjna, która służy wymiennie do prowadzenia różnego rodzaju działań warsztatowo-edukacyjnych lub społecznych mieszkańców gminy. Oprócz tych dwóch sal obiekt wyposażony jest w zaplecze kuchenne-gastronomiczne oraz niewielkie hole, które wykorzystane są jako przestrzeń wystawiennicza. Obie sale wyposażone są w projektor, rzutnik projekcyjny, a także sprzęt nagłośnieniowy. Dodatkowo w budynku znajduje się sala plastyczna oraz sala muzyczna. Obiekt przystosowany jest dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

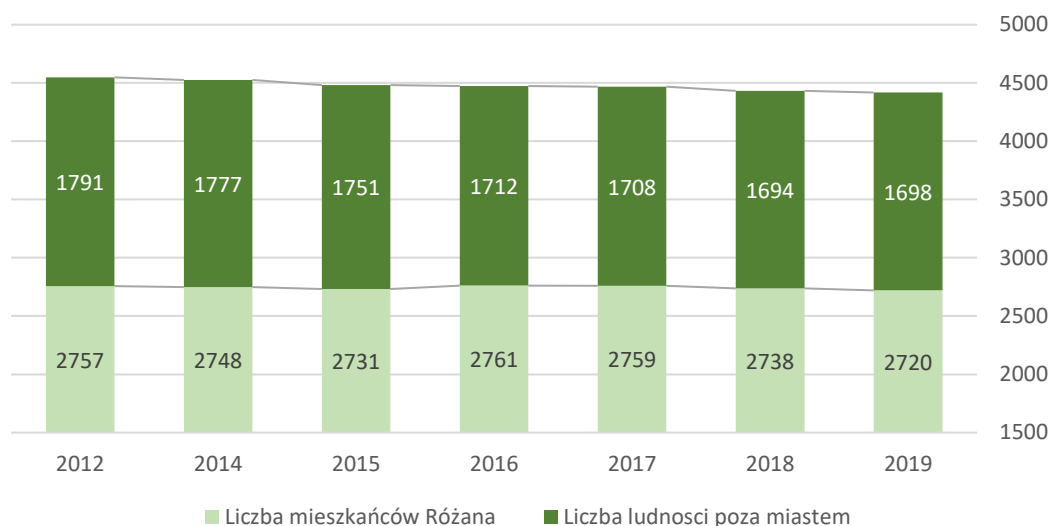
II. GMINA RÓŻAN W STATYSTYCE PUBLICZNEJ

Różan jest niewielką gminą miejsko-wiejską, położoną w oddaleniu od największych ośrodków miejskich w województwie. Oznacza to, że potencjał Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury musi opierać się na zasobach lokalnych. Prześledźmy więc potencjał ludnościowy (liczbę i profil demograficzny mieszkańców), potencjał budżetowy samorządu terytorialnego, sytuację społeczną i gospodarczą gminy. Podstawowym narzędziem, które może do tego posłużyć są zasoby Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Czynniki te wpłyną na potencjalne kierunki, w jakich rozwijać swoją działalność może ośrodek, ale też jakie inne instrumenty polityki kulturalnej mogą zostać wykorzystane w gminie w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców.

Kwestia **liczby ludności** jest w przypadku gminy Różan podstawową, przy analizowaniu otoczenia Ośrodka Upowszechniania Kultury. Na koniec 2018 roku miała ona 4432 mieszkańców (wg. GUS). Liczba ta od 2012 roku stopniowo maleje. Dynamika tych zmian jest bardziej zdecydowana na obszarach wiejskich. W mieście gminnym, okresowo nawet

przybywało mieszkańców (np. w 2015 i 2016 r.). Podobne, nieznaczne przełamanie tendencji widoczne było na obszarach wiejskich w 2019 r. Liczba mieszkańców, a więc potencjalnych odbiorców działań, jest głównym punktem odniesienia dla diagnozowania sytuacji i otoczenia GOUK.

Liczba mieszkańców gminy Różan

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy w latach 2012-2019, w podziale na osoby mieszkające w mieście Różan i w pozostałych sołectwach gminy. Na wykresie pokazano wartości odcięte powyżej 1500 osób, dla lepszego ukazania skali zjawiska spadku liczby mieszkańców. Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

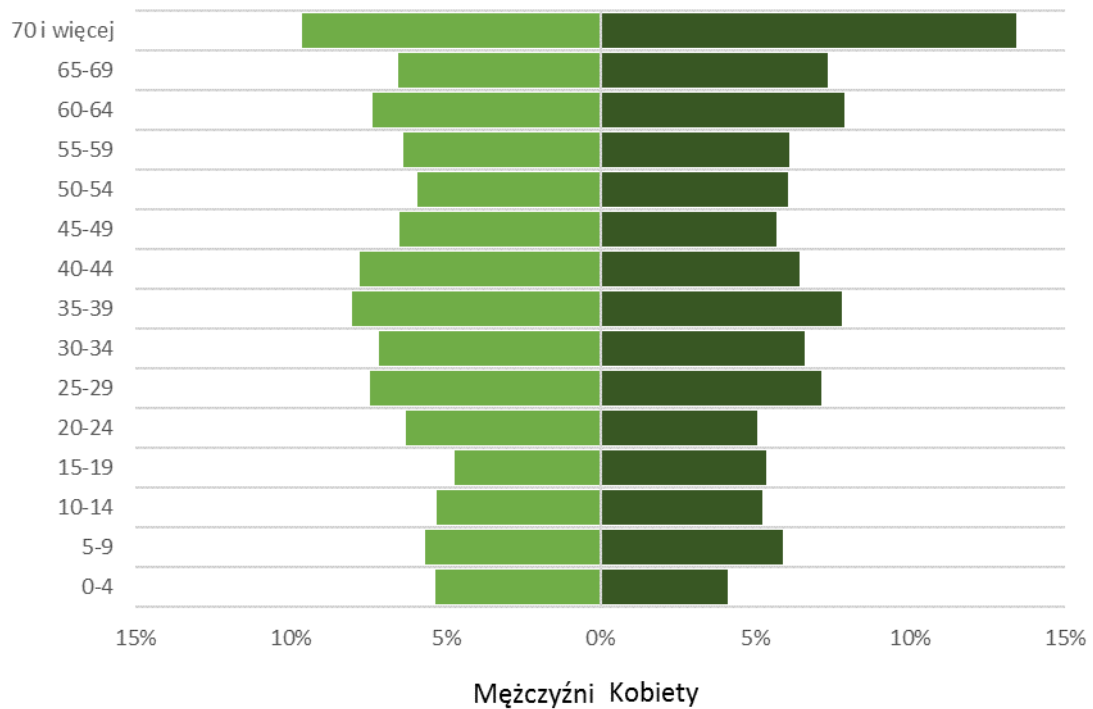
Kolejną kwestią jest wiek mieszkańców. Analiza danych demograficznych pokazuje, że niemal co piąta (18,5%²) osoba mieszkająca na terenie gminy ma ponad 65 lat. W grupie tej przeważają kobiety (469 do 349 osób) i mieszkańcy miasta (491 do 327). Szczegółowy rozkład grup wiekowych według płci prezentuje Wykres 2. Prostim wnioskiem wynikającym z tych danych, jest konieczność rozwijania oferty dla seniorów, jako najliczniejszej grupy mieszkańców. Warto zaznaczyć przy tym, że grupa ta pozostaje stosunkowo jednorodna wobec potrzeb programowych, w odróżnieniu od dzieci i młodzieży, w przypadku której niewielkie różnice wieku zmuszają do formułowania zupełnie odmiennej oferty programowej. Identyfikacja tego zjawiska wydaje się istotna dla programowania działań GOUK w kolejnych latach.

Liczną grupą mieszkańców, są także osoby pomiędzy 35 a 44 rokiem życia, i ta generacja to duży potencjał dla rozwoju gminy, ale także samej działalności kulturalnej. Wzorce stylów życia ukształtowane w tym pokoleniu, dają potencjalną szansę na rozwijanie oferty spędzania czasu poza domem, wspólnie ze znajomymi i w połączeniu z potrzebą doświadczania tego, co autentyczne, na żywo etc.³.

² Dane dotyczące szczegółowej liczby ludności w grupach wiekowych odnoszą się do stanu na 31 grudnia 2019 r. podanego przez Główny Urząd Statystyczny w Banku Danych Lokalnych.

³ Por. *Raport Foresight Kulturowy 2025*, Deloitte, Warszawa 2018 r.

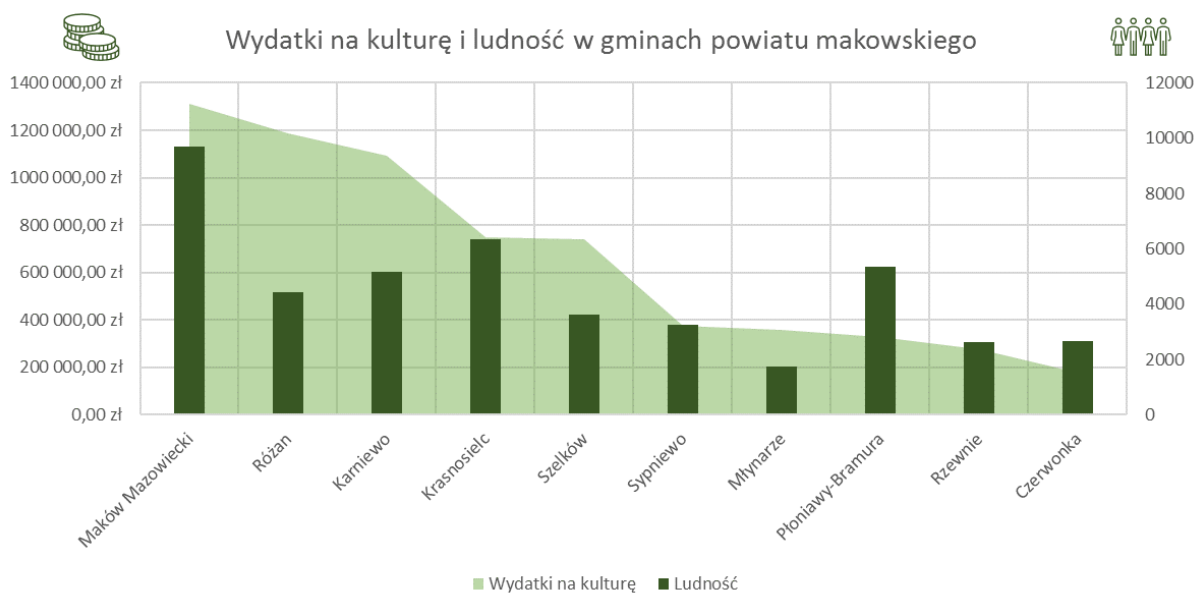
Ludność gminy w podziale na płeć i grupy wiekowe

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn mieszkających w gminie, w podziale na grupy wiekowe. Opracowanie własne na podstawie danych GUS na 31 XII 2019 r.

Istotnym następstwem liczby ludności i tego, czy znajduje się ona w wieku produkcyjnym są dochody JST. W przypadku gmin Różan, sytuacja jest nieco odmienna, a dochody gminy (a zatem także środki, jakie przeznaczają na finansowanie realizowanych zadań) pochodzą także ze specjalnych opłat z budżetu centralnego⁴. Ma to ogromny wpływ na kształt budżetu gminy, a w efekcie pozwala na skonstruowanie go w taki sposób, że na tle innych gmin w województwie (oraz w samym Powiecie Makowskim), kultura wydaje się być bardzo dobrze finansowana w przeliczeniu na mieszkańca. Nie wynika to wprost z przekazywania środków z opłat rządowych na kulturę, jednak to finansowanie pozwala wykorzystać zasoby własne na finansowanie dwóch instytucji kultury w gminie na relatywnie wysokim poziomie.

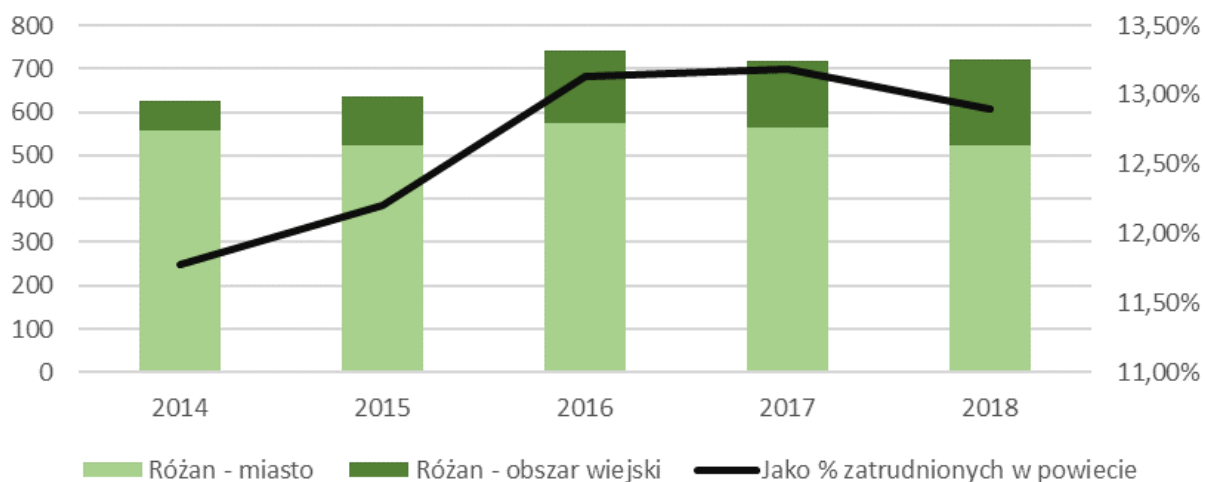
⁴ Szczegółowe informacje o podstawie prawnej i przeznaczeniu tych środków znaleźć można w informacji Burmistrza Gminy Różan z dn. 18 maja 2020 r. o wysokości i wykorzystaniu opłaty z tytułu Lokalizacji Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych. Gmina w 2019 roku otrzymała 10,5 mln złotych, a większość tych środków przeznaczyła na inwestycje oraz edukację.

Wykres 3. Wydatki na kulturę i ludność w gminach Powiatu Makowskiego. Na lewej osi wydatki złotych w 2018 roku wg. GUS, na prawej osi liczba mieszkańców na 31 XII 2019 r. wg GUS. Opracowanie własne.

Podkreślić warto, że z roku na rok wzrasta liczba osób zatrudnionych na obszarach poza miastem. W ostatnim roku odwrócił się natomiast dotychczasowy trend wzrostowy, gdy zatrudnieni mieszkańcy gminy zaczęli stanowić coraz większy odsetek ogółu zatrudnionych w powiecie. Pokazuje to delikatną zmianę w bardziej odległym otoczeniu funkcjonowania GOUK. Wzrastająca liczba zatrudnionych w powiecie osób (w odróżnieniu od spadającej liczby zatrudnionych w mieście) może być liczbą źródeł potencjalnych dodatkowych odbiorców wydarzeń organizowanych przez Ośrodek.

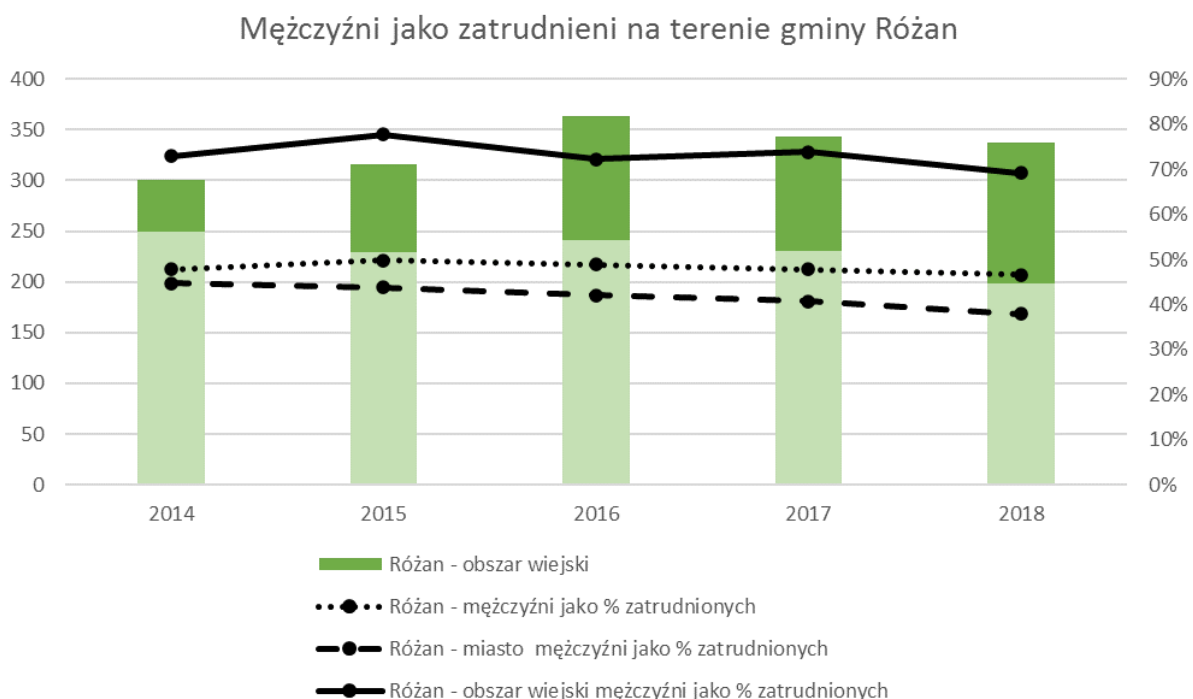
Liczba zatrudnionych w gminie Różan, jako procent zatrudnionych w Powiecie Makowskim

Wykres 4. Liczba zatrudnionych na tle zatrudnienia w całym powiecie makowskim. Wg GUS. Opracowanie własne.

Znaczącym wyzwaniem jest poziom zatrudnienia mężczyzn i kobiet. Występuje tu ogromna dysproporcja w zatrudnieniu na wsi i w mieście, co stanowi wyzwanie przy formułowaniu oferty przez GOUK. Potwierdzają to oczekiwania zgłaszane w badaniu ankietowym, gdzie to mężczyźni postulowali zwiększenie ilości wydarzeń masowych/incydentalnych, w których mogą uczestniczyć osoby zajmujące się rolnictwem (czas pracy uzależniony od warunków, a nie ustalony wcześniej).

Wykres 5. Mężczyźni jako procent zatrudnionych w gminie w poszczególnych latach wg GUS. Opracowanie własne.

Założenia polityki rozwojowej gminy i ich znaczenie dla GOUK

W ramach prac badawczych poddano analizie Strategię Rozwoju Gminy oraz Gminny Program Rewitalizacji, koncentrując uwagę na potencjalnych zadaniach jakie wynikają z zapisanych w tych dokumentach celów dla działalności GOUK lub dla funkcjonowania jego otoczenia w najbliższych latach (objętych planowaniem strategicznym).

Tabela 1. Dokumenty strategiczne analizowane w ramach prac badawczych

Tytuł	Podstawa/źródło
1 Strategia Rozwoju Gminy Różan na lata 2016 -2023	Uchwała Nr XXVIII/143/2016 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Różan na lata 2016-2023
2 Program Rewitalizacji Dla Gminy Różan na lata 2016-2023	Uchwała Nr XXX/158/2017 w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Różan na lata 2016-2023

Strategia rozwoju

Dokument ten wskazuje na kluczową pozycję GOUK w ramach działań kulturalnych na terenie gminy. Zaprezentowane w strategii trendy demograficzne oraz praktyki uczestnictwa są zbieżne z aktualnymi ustaleniami prezentowanymi w niniejszym raporcie. To, na co chcielibyśmy zwrócić uwagę, to przede wszystkim powiązanie celów strategicznych przyjętych jako główne impulsy rozwoju oraz przypisanych do nich „kierunków zadań”, z obecną i potencjalną działalnością GOUK.

W dokumencie wyróżniono **3 cele strategiczne**:

- (1) Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej gminy
- (2) Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy
- (3) Wzrost aktywności społeczno-gospodarczej.

Każdy z nich, w mniejszym lub większym stopniu dotyczy działań prowadzonych przez GOUK. Kluczowe są dwa cele operacyjne zawarte w celach strategicznych nr 1 i nr 3:

- (1.1.) Rozwój infrastruktury społecznej oraz usług społecznych
- (3.1.) Podniesienie aktywności społecznej.

Cele te, zgodnie z zapisami strategii obejmują szereg działań zmierzających do przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym i opisanej w części diagnostycznej Programu Rewitalizacji dla Gminy Różan na lata 2016-2023, niskiej aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców.

Działania proponowane w zakresie celu 1.1. koncentrują się wokół utrzymania i rozwoju infrastruktury do działań wspólnotowych na terenie gminy, przez co odpowiadają bieżącej działalności GOUK zidentyfikowanej w ramach diagnozy prowadzonej na potrzeby niniejszego raportu tj. aktywności świetlic wiejskich oraz zapewnienia przestrzeni na aktywność organizacjom pozarządowym, ale także aktywność seniorską oraz projekty adresowane do młodzieży (i wspólnie z nią realizowane). W tym zakresie, działaniami uzupełniającymi przewidzianymi przez strategię rozwoju, jest rozwój małej architektury.

Działania zmierzające do realizacji celu 3.1, w całości odpowiadają zadaniom GOUK. Dotyczą zarówno bezpośredniego kreowania aktywności kulturalnej i zapewnienia oferty dla mieszkańców, ale także działań integracyjnych, czy przestrzeni dla debaty obywatelskiej. W tym ostatnim zakresie szczególnie ważne wydaje się łączenie potencjału infrastrukturalnego GOUK (możliwości lokalowe, pozwalające na organizację konsultacji i spotkań), z wymiarem symbolicznym, w którym to właśnie GOUK jest przestrzenią aktywności-zabierania głosu.

Warto podkreślić, że również cel strategiczny numer 2, odnoszący się do rozwijania nie do końca wykorzystywanego obecnie potencjału turystycznego gminy, jest przestrzenią, w której mogą mieścić się kierunki aktywności GOUK. Przewidziane w zadaniach dla tego celu przedsięwzięcia odnoszą się między innymi do aktywizacji obszarów zabytkowych, ale także do zadań infrastrukturalnych, które można wyobrazić sobie jako przedsięwzięcia przede wszystkim społeczne i kulturalno-edukacyjne. Postulowane w strategii rozwoju (cele operacyjne 2.2., 2.4) działania związane z tworzeniem szlaków i produktów turystycznych

mogą mieścić się w granicach przedsięwzięć realizowanych w oparciu o potencjał GOUK i finansowanych przy udziale środków zewnętrznych np. w ramach projektów młodzieżowych (wytyczanie szlaków), senioralnych (kreowanie produktów turystycznych w oparciu o lokalne dziedzictwo) albo współpracy z organizacjami pozarządowymi. Niewątpliwie działania te muszą być w pierwszej kolejności aktywnością kulturalną, zgodną ze statutem i misją GOUK, jednak już w tej chwili część realizowanych przedsięwzięć wiąże się z realizacją wymienionych celów.

Program rewitalizacji

W ramach projektu WWR-3.440.2-103/201 finansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, opracowano wspomniany już Program Rewitalizacji. Wskazuje on główne obszary interwencji oraz jej kierunki. Wskazane w dokumencie zadania koncentrują się na działaniach infrastrukturalnych, pozostawiając warstwę koncepcyjną i ideę przemiany społecznej jaka powinna towarzyszyć rewitalizacji, pozostawiając niesprecyzowaną. Przykładem jest tu ponownie obszar związany z turystyką, wskazany w Programie Rewitalizacji jako jeden z kluczowych czynników rozwoju. O ile zadania infrastrukturalne wskazane zostały precyzyjnie, o tyle kwestię kształtowania produktów turystycznych pozostawiono do doprecyzowania w przyszłości. Podobnie z celami społecznymi rewitalizacji. Wskazano tam co prawda konieczność stworzenia placówki świetlicowej dla seniorów, jednak zapisy dotyczące rozwijania kapitału społecznego pozostają bez konkretnych projektów.

Wydaje się, że jedyną instytucją o odpowiednim potencjale do podjęcia próby wypełnienia społecznym duchem ewentualnych działań rewitalizacyjnych (prowadzonych w miarę możliwości finansowych samorządu i dostępnych środków z RPO WM w ramach kolejnych konkursów dotacyjnych) jest na terenie gminy właśnie GOUK. Już w tej chwili realizacja działań wspierających organizację wydarzeń na terenie przewidzianego do rewitalizacji fortu, oraz wspierania organizacji pozarządowych są elementem realizacji zadań wymienionych w programie rewitalizacji także pozostała aktywność Ośrodka, w tym projekty skierowane na kształtowanie wśród młodzieży aktywnych postaw obywatelskich, wydają się być szansą na osiągnięcie zakładanych w Programie Rewitalizacji celów.

FORMY AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY

Na terenie Gminy Różan poza GOUKiem jedyną instytucją kultury jest Gminna Biblioteka Publiczna, która – obok działalności stricte czytelniczej – prowadzi różnorodne działania z obszaru edukacji kulturalnej i upowszechniania czytelnictwa. Ponadto działalność społeczna i kulturalna skupia się wokół kilku organizacji pozarządowych, a w pewnym stopniu wspierana jest również w ramach funkcjonującej Lokalnej Grupy Działania „Zielony Szlak Niziny Mazowieckiej”.

Organizacje pozarządowe

Uczestnicy warsztatów wskazywali przede wszystkim na aktywność stowarzyszeń lokalnych (Stowarzyszenie Aktywnych Pań w Załuziu, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Różańskiej) oraz organizacji sportowych (UKS FC 2012 Różan). Rejestr wskazuje jeszcze na niewielką liczbę innych organizacji, przy czym dominują tu ochotnicze straże pożarne. Istotne wydają się także ruchy i inicjatywy powstające w poszczególnych sołectwach, w tym wiążący się z renesansem idei kół gospodyń wiejskich (podczas warsztatów zwrócono uwagę na KGW Dzbądz, jako bardzo aktywne środowisko, widoczne z perspektywy całej gminy a nie wyłącznie własnej wsi).

Bardzo istotnym elementem stanowiącym o potencjale sektora pozarządowego w gminie, są realizowane przez Stowarzyszenie Aktywnych Pań w Załuziu projekty adresowane do seniorów, ale też młodzieży. Ponownie podkreślić tu należy współpracę z GOUK, jako dysponującym największym potencjałem wsparcia.

Na terenie gminy działają również organizacje tematyczne, takie jako Koło Wędkarzy czy sekcja w Różane Polskiego Związku Hodowców Gołębi Poczтовых, które skupiają w swoich szeregach pasjonatów, nastawionych jednak na indywidualne lub rodzinne formy spędzania czasu wolnego i nie angażujących się (instytucjonalnie) w organizację życia kulturalnego gminy.

Inicjatywy Lokalne

Znacząca dla planowania działań GOUK w przyszłości, jest obecność w lokalnym środowisku rozpoznawalnych liderów. Zarówno podczas warsztatów jak i w badaniu ankietowym wskazano na obecność w gminie kilkorga zaangażowanych liderów, którzy działają poza strukturami pozarządowymi lub samorządowymi. Ich działania dotyczą przede wszystkim działalności literackiej i wydawniczej, sportowej, pomocowej. Aktywności te mogą być potencjałem do rozwoju nowych obszarów aktywności GOUK, wykraczających poza działalność wprost związana z upowszechnianiem kultury, a wpisującą się w szerszy kontekst rozwoju lokalnego przewidziany w dokumentach strategicznych.

Co istotne, w gminie funkcjonuje też środowisko liderów związanych z działalnością instytucjonalną. Wśród wymienianych przez uczestników warsztatów i respondentów znajdują się także członkowie zespołu GOUK oraz miejscowi radni. Pozwala to przyjąć założenie o dużym potencjale rzeczniczym, jakim dysponują środowiska kulturalne i możliwości aktywnego kształtowania lokalnej polityki kulturalnej.

Aktywność społeczna na terenie gminy nie należy do bardzo intensywnych, jednak wyróżnia ją koncentracja wokół kilku aktywnych podmiotów. Środowisko wydaje się być dobrze zintegrowane, a główną barierą wzrostu jest przede wszystkim niewielka liczba mieszkańców. Ciekawy wpływ na dalszy rozwój aktywności może mieć powolna koncentracja mieszkańców w mieście i stopniowe wyludnianie się poszczególnych sołectw.

III. DZIAŁALNOŚĆ GMINNEGO OŚRODKA UPOWSZECHNIANIA KULTURY

Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury działa w oparciu o statut, ustanowiony w Uchwale Nr XIII/54/2007 Rady Miejskiej w Różanie z dnia 26 listopada 2007 r. Dokument ten wskazuje następujące cele: Podstawowym zadaniem GOUK jest „(...) zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin i form kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej, gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie dóbr kultury w zakresie historii miasta i gminy”⁵.

Wydarzenia

Liczba wydarzeń w 2020 roku, w chwili rozpoczynania badania miała szansę przekroczyć tę z lat ubiegłych. W oparciu o analizę danych ze strony www.gouk.pl⁶ w roku 2019 zrealizowano 31 wydarzeń, a w 2020 zrealizowanych było już (w okresie poprzedzającym pandemię dwóch miesięcy działalności 9 wydarzeń). Należy wskazać stosunkowo dużą różnorodność oferty, która oparta jest na potencjale lokalnym (m.in. autorski, lokalny kabaret, występy zespołu soulowego, którego członkami są mieszkańcy gminy), co jest przesłanką uznania GOUK za istotne spoiwo – forum lokalnej społeczności. Nie stwierdzono istotnych konfliktów lub ograniczeń związanych z dostępem do przestrzeni lub możliwości wykorzystania potencjału GOUK przez osoby chętne.

W ramach wydarzeń prezentowana jest również twórczość artystów nie związanych z miejscowością. Jak pokazały wyniki ankiety (por. Aneks 2), część osób uczestniczących w badaniu oczekuje również dużych, plenerowych imprez. Realizowane „Dni Różana” wydają się spełnieniem tego oczekiwania, jednak kwestia powszechności takich oczekiwań powinna zostać poddana szerszym i pogłębionym studiom. Wydaje się, że możliwe jest ich zastąpienie innymi formami aktywności wspólnotowej, realizowane w skali sołectw lub w połączeniu z niektórymi planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi, czy też kreowaniem produktów turystycznych i ożywianiem przestrzeni wokół Narwi (szlaki kulturowe wspomniane w dokumentach strategicznych).

Osobnym potencjałem GOUK, jest doświadczenie w organizowaniu konkursów (i wystaw). Taka forma aktywności, wiążąca się z prezentacją oddolnej działalności mieszkańców (dzieci, ale też dorosłych) z jednej strony pozwala na wykorzystanie potencjału twórczości amatorskiej, z drugiej daje okazję do wzajemnego poznania się mieszkańców. W formach konkursowych widoczne jest także zaangażowanie społeczności – przyjmują one formułę plebiscytową, ale może być to wykorzystane przez GOUK również do rozpoznawania potrzeb społecznych lub zachodzących w gminie zjawisk społecznych (por. Wnioski).

---

⁵ Załącznik do Uchwały Nr XIII/54/2007 Rady Miejskiej w Różanie z dnia 26 listopada 2007 r. §5 pkt. 1

⁶ Stan na 15 marca 2020 r.

Istotnym w ocenie oferty wydarzeń realizowanych przez GOUK jest także wyjście poza siedzibę główną i organizacja zajęć w świetlicach wiejskich zlokalizowanych w niektórych sołectwach.

Ważnym aspektem w ocenie wydarzeń organizowanych w Ośrodku jest liczba mieszkańców gminy. Przy stosunkowo bogatej ofercie, liczba aktywnych uczestników działań kulturalnych nie będzie nigdy znaczna. Dylematem strategicznym jaki stoi w tym wypadku przed Ośrodkiem, jest programowanie oferty albo w celu upowszechnienia uczestnictwa o niskiej intensywności (odbiorca-konsument kultury), albo skierowanie działań na ścieżkę intensywnego uczestnictwa najbardziej zainteresowanych. Wydaje się, że aktualnie Ośrodkowi bliżej jest do tego drugiego modelu. Świadczy o tym chociażby opisana niżej ścieżka wykorzystania zajęć stałych i powiązanie ich z organizacją wydarzeń.

Zajęcia stałe

Oferta zajęć stałych oferowanych w GOUK koncentruje się na działaniach z zakresu edukacji artystycznej. Dominuje tu edukacja muzyczna: śpiew oraz nauka gry na instrumentach. Wydaje się to podyktowane zarówno dostępnością odpowiedniej klasy prowadzących, ale także jest konsekwencją wzorców utrwalanych przez ofertę wydarzeń Ośrodka. Możliwość prezentacji efektów pracy może być czynnikiem motywującym do udziału w określonych zajęciach. Podobnie jest z ofertą edukacji plastycznej i edukacją teatralną realizowaną w GOUK. To silny wzorzec pełnej ścieżki realizacji pasji: od nauki podstaw, do zdobywanie doświadczenia w konfrontacji z widownią i sytuacją sceniczną. Wraz z silną symboliczną pozycją GOUK (najważniejsza scena w mieście), daje mocne podstawy do dalszego rozwoju oferty. Możliwe jest przeniesienie doświadczeń wynikających z tego modelu, na inne dziedziny aktywności.

GOUK rozpoczyna działania związane z edukacją językową i wsparciem funkcji opiekuńczych czy też rozwojowych skierowanych do najmłodszych dzieci, co stanowi uzupełnienie oferty i daje możliwość przyciągania do Ośrodka nowych grup odbiorców (młodzi rodzice) oraz wychowywania przyszłych uczestników.

ANALIZA SWOT INSTYTUCJI

Na podstawie formularzy ankietowych wysłanych do pracowników GOUK stworzono tabelę zawierającą Analizę SWOT instytucji, z podziałem na obszary dotyczące funkcjonowania, oferty i odbiorców Ośrodka.

MOCNE STRONY GOUK	SŁABE STRONY GOUK
<p>1. OFERTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia na wysokim poziomie (dla dzieci, młodzieży i dorosłych) • zróżnicowany charakter oferty zajęć skierowana do wszystkich grup wiekowych (od dzieci kilku letnich do seniorów) • dostępność GOUK dla mieszkańców, (instytucja otwarta w dni robocze od 7:00 do 21:00) • organizacja imprez/wydarzeń okolicznościowych • zajęcia wakacyjne w świetlicach wiejskich w okresie letnim • zajęcia zimowe podczas ferii zimowych (GOUK) • łatwy dostęp do oferty w dużej mierze oparty na bez kosztowym uczestnictwie (większość zajęć bezpłatnych) • dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi i sołtysami • zróżnicowana oferta koncertowo-artystyczna • promocja kultury regionalnej <p>2. ODBIORCY</p> <ul style="list-style-type: none"> • każdy bez względu na wiek, może spędzić w GOUK swój wolny czas • liczna grupa dzieci w wieku szkolnym <p>3. KADRA I ZARZĄDZANIE</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreatywna, ambitna, pomysłowa kadra, zgrany zespół pracowników GOUK • instruktorzy zajęć stałych w GOUK • wysokie zaangażowanie pracowników na rzecz organizowanych wydarzeń <p>4. KOMUNIKACJA WEWNĘTRZNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • „dotarty” zespół, który doskonale wzajemnie się uzupełnia <p>5. PROMOCJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • informacja o bieżących wydarzeniach wysyłana poprzez SMS (do osób, które udostępniły swój numer telefonu do bazy SMS) • strona internetowa i profil na portalu społecznościowym Facebook • skuteczna „poczta pantoflowa” <p>6. INFRASTRUKTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobre wyposażenie GOUK - m.in. sprzęt nagłośnieniowy • dobra lokalizacja 	<p>1. OFERTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • fakt, że większość zajęć jest bezpłatna, powoduje, że uczestnicy zajęć lekceważą systematyczność uczestnictwa • mało wydarzeń typu freestyle z innowacyjnym przekazem czy podejściem do odbiorców <p>2. ODBIORCY</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyraźny niski poziom uczestnictwa młodzieży i seniorów w działaniach GOUK • małe zainteresowanie ofertą ze strony młodzieży <p>3. KADRA I ZARZĄDZANIE</p> <ul style="list-style-type: none"> • mało szkoleń • mało wspólnych inicjatyw z lokalnymi placówkami/instytucjami/liderami <p>4. INFRASTRUKTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak nowoczesnych systemów m.in. oświetleniowych, nagłośnieniowych <p>5. FINANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbyt małe (stała kwota) dofinansowanie w porównaniu do oczekiwań społecznych, rosnących cen na rynku pracy, cen usług artystycznych i kosztów utrzymania obiektu

<ul style="list-style-type: none"> własny sprzęt do organizacji imprez plenerowych <p>7. FINANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> względnie duża dotacja na działalność instytucji 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. OFERTA</p> <ul style="list-style-type: none"> nowe pomysły/propozycje ze strony mieszkańców wydarzenia organizowane z inicjatywy mieszkańców <p>2. ODBIORCY</p> <ul style="list-style-type: none"> działania i aktywności oddolne młodzieży <p>3. INFRASTRUKTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> modernizacja wyposażenia nagłośnieniowo-oświetleniowego sali widowiskowej <p>4. INNE</p> <ul style="list-style-type: none"> lepsza współpraca pomiędzy pracownikami oświaty a GOUK 	<p>1. OFERTA</p> <ul style="list-style-type: none"> konkurencja, która prowadzi działalność o zbliżonym zakresie dublowanie oferty przez placówki szkolne w ramach zajęć lekcyjnych <p>2. ODBIORCY</p> <ul style="list-style-type: none"> migracja młodzieży do miast w celach zarobkowych i edukacyjnych dystans mieszkańców do nowatorskich pomysłów, brak otwartości zanik aktywności społecznej zmniejszenie zainteresowania ofertą wraz z dorastaniem dzieci mają zbyt dużo zajęć i obowiązków na terenie gminy nie ma publicznej komunikacji, jedyna możliwość dotarcia dzieci na zajęcia to dowóz przez rodziców <p>3. INFRASTRUKTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwijająca się technologia i postęp sprawiają, że budynek GOUK wyposażenie, a tym samym sposób przekazu/organizacji wydarzeń są mało interesujące np. dla młodzieży <p>4. FINANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> brak perspektyw na zwiększenie środków gminnych przeznaczonych na kulturę (dotacja dla GOUK od lat utrzymująca się na tym samym poziomie)

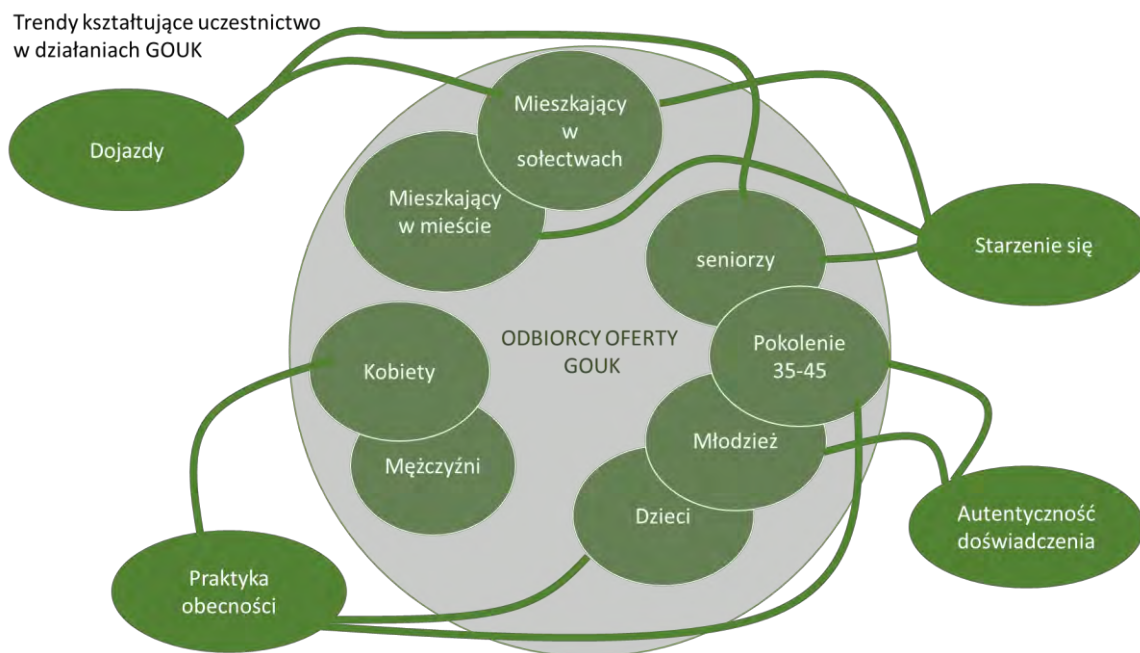
WNIOSKI Z BADANIA

Płynące z analizy zebranego materiału wnioski, można uporządkować w kilku wymiarach. Podstawową kwestią jest identyfikacja głównych trendów, które będą w najbliższych latach kształtować praktyki uczestnictwa w kulturze i budowanej w GOUK ofercie. Kolejną kwestią, są niewykorzystywane aktualnie przestrzenie aktywności. W świetle zebranego materiału wydaje się, że są one zarówno fizyczne/przestrzenne, jak i symboliczne. Ostatnim z wymiarów wnioskowania są zaś zewnętrzne procesy i zjawiska, które będą oddziaływać na ofertę i możliwości uczestnictwa mieszkańców w kulturze.

Trendy kształtujące uczestnictwo mieszkańców w działaniach GOUK

Można wyróżnić cztery podstawowe trendy, które wydają się oddziaływać na aktywność kulturalną w gminie. Są to: 1) konieczność dojazdów/koncentracja oferty w mieście, 2) starzenie się mieszkańców, 3) praktyka obecności w ośrodku kultury/udziału w wydarzeniach kulturalnych, 4) poszukiwanie autentyczności doświadczenia. Powiązanie tych trendów z poszczególnymi grupami odbiorców prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 1. Trendy kształtujące uczestnictwo w zajęciach i wydarzeniach w GOUK, wpływające na poszczególne grupy odbiorców. Opracowanie własne.

W przypadku trendów takich jak „dojazdy” i „starzenie się”, GOUK już obecnie podejmuje aktywne formy przeciwdziałania. Na ile to możliwe, realizowane są działania w sołectwach, z wykorzystaniem infrastruktury świetlic wiejskich. We współpracy z lokalną organizacją pozarządową realizowane są przedsięwzięcia adresowane bezpośrednio do seniorów i aktywizujące tę grupę.

Wdrażane są również działania zmierzające do przeciwdziałania trendowi „praktyki obecności”, czyli przywiązania do udziału w wydarzeniach głównie przez osoby, które dobrze znają jakieś miejsce i zostały zachęczone do uczestniczenia w danej praktyce. To oswojenie GOUK jako miejsca własnej aktywności jest potrzebne do utrzymania i rozwijania frekwencji w wydarzeniach. Jest też powiązane z pytaniem o przyjęty docelowy model działania Ośrodka (masowość vs. intensywność uczestnictwa).

Ostatnim z trendów jest poszukiwanie „autentycznych doświadczeń”. Łączy ono pozornie oddalone od siebie grupy użytkowników: młodzież i grupę 35-45 (najliczniej odpowiadającą w badaniu ankietowym). W obu przypadkach oczekują oni oferty zapewniającej oryginalne doświadczenie, pozwalające na dzielenie się opowieścią o uczestnictwie. Przykładem takich działań prowadzonych przez GOUK, mogą być zarówno wydarzenia plenerowe,

współtworzone przez odbiorców-współtwórców (Festiwal kolorów i ogół zadań realizowanych w ramach Programu Równać Szanse). Tendencja ta będzie się rozszerzać wśród poszczególnych grup, jednak to te dwie będą w najbliższym czasie stanowiły o potencjale rozwojowym kultury w Różanie.

Z grupy młodzieżowej mogą wyłonić się nowi liderzy i zdynamizować wybrane środowiska lokalne (wyzwaniem jest tutaj znów trend „dojazdowy”, powodujący ryzyko wykluczenia z aktywnych działań osoby spoza miasta). W grupie 35-45 obecni są rodzice, którzy mają za sobą również doświadczenie pracy w innych środowiskach i przenoszenia tych doświadczeń na oczekiwania wobec dostępnej oferty. Wskazują na to zgłaszane w badaniu ankietowym postulaty „kawiarni” czy miejsca do wspólnego spędzania czasu poza domem. Istotne jest tu także wskazywanie jako istotnych miejsc spotkań (zarówno w badaniu ankietowym jak i podczas warsztatów) kawiarni/restauracji z innymi aktywnościami/rozrywkami. Potwierdza to również potrzebę intensywnego, autentycznego uczestnictwa, a nie biernej konsumpcji.

Przestrzenie aktywności

Dużo oczekiwań wśród mieszkańców skierowanych jest wobec rewitalizacji przestrzeni zabytkowych fortów. Jest to duże przedsięwzięcie infrastrukturalne. Forty już dziś są wykorzystywane jako miejsce spacerów i spotkań nieformalnych, a także imprez plenerowych realizowanych we współpracy z GOUK.

Istotnym, chociaż trudniej dostępnym dla mieszkańców miejscem aktywności, są tereny nadrzeczne. Otoczenie Narwi, jak i sama rzeka, są opisywane w dokumentach strategicznych jako potencjał i ewentualny impuls rozwojowy (szlaki), jednak aktualnie nie wykorzystano w pełni dostępnych możliwości. Istotnym zadaniem dla GOUK może okazać się „kulturowe odczarowanie” rzeki i oswojenie mieszkańców z nabrzeżem. Jest u z pewnością przestrzeń również dla projektów międzypokoleniowych eksplorujących lokalne dziedzictwo, ale także aktywności na polu kultury fizycznej (podmioty działające w tej dziedzinie były wymieniane jako jedne z prężniej działających).

WYZWANIA W ROZWOJU AKTYWNOŚCI KULTURALNEJ

GOUK jest kluczowym podmiotem realizującym działania kulturalne na terenie gminy. Kwestia ta nie podlega dyskusji. Ośrodek i jego działalność jest przez mieszkańców postrzegana, w przeważającej mierze pozytywnie, a jednym z podstawowych elementów tej identyfikacji jest rozpoznawalność zespołu placówki.

W toku analizy trendów kształtujących aktywność kulturalną i mających zasadniczy wpływ na kształtowanie otoczenia, w jakim działa i będzie w najbliższej przyszłości działać GOUK, należy wymienić pięć głównych obszarów.

Niewielka grupa odbiorców

Gmina Różan ma niewielką liczbę mieszkańców, co oznacza, że trudno będzie utrzymać w niej dużą grupę aktywnych uczestników działań kulturalnych. Oznacza to, że działania powinny koncentrować się raczej na intensyfikacji doświadczenia poszczególnych grup odbiorców i angażowanie ich we współtworzenie oferty kulturalnej całego miasta i gminy. Procesy te mają

już miejsce i GOUK posiada potencjał do realizacji takich działań. W modelowy sposób realizuje to w sferze muzycznej i teatralnej, kreując rozpoznawalne lokalne marki.

Potrzeba lokalnej symboliki

Wyzwaniem zarówno dla GOUK jak i całej gminy może być potrzeba wykreowania/wzmocnienia lokalnej symboliki, która pomogłaby w podtrzymywaniu zaangażowania mieszkańców w aktywne współtworzenie lokalnej oferty turystycznej (założenie strategiczne w polityce gminy). Pozwoliłoby to na wzmocnienie identyfikacji mieszkańców ze swoją gminą. Niewykorzystany wydaje się tutaj potencjał zabytków architektury fortyfikacyjnej, a także położenie miasta i gminy w dolinie Narwi.

Ożywienie/budowanie przestrzeni wspólnych

Istotny jest również deficyt przestrzeni wspólnych o nieformalnym charakterze i niezależnych od warunków atmosferycznych. Aktualnie wypełniają to zadanie prywatne lokale gastronomiczne, jednak nie są one dostępne dla wszystkich mieszkańców ze względu na swoją lokalizację.

Wyzwania pandemiczne

Pandemia COVID-19 i związane z nią obostrzenia mają wielowymiarowy wpływ na działanie GOUK oraz na jego otoczenie i rozwój w najbliższych latach. Krótkookresowo (i być może w nawracający sposób, wraz z kolejnymi falami epidemii) zmniejszy się średnioroczna liczba wydarzeń organizowanych w Ośrodku. Konieczne będą też zmiany w organizacji zajęć, uwzględniające „nowy reżim sanitarny” zapowiadany i wprowadzany przez Ministerstwo Zdrowia. Będzie to miało oczywiste znaczenie dla aktywności mieszkańców, która będzie ograniczana.

Z drugiej strony, należy spodziewać się stopniowego ograniczania możliwości finansowych samorządów. W przypadku gminy Różan może mieć to mniejsze znaczenie, gdyż jak pokazały analizy, znacząca część budżetu samorządowego pochodzi ze środków niezależnych od kondycji gospodarki. Nie można jednak pomijać tej kwestii, ponieważ zasadne wydaje się przewidywanie zwiększenia nakładów na wsparcie edukacji zdalnej, a w tym wypadku odpowiedzialność finansowa spoczywa na samorządzie gminnym (środki z dotacji celowej nie pokrywają wszystkich wydatków gminy na edukację). Może mieć to negatywny wpływ na finansowanie działań kulturalnych (prowadzonych przez GOUK lub organizacje pozarządowe).

Dodatkowo, podkreślić warto, że epidemia może mieć znaczący wpływ na kształt relacji społecznych i nieść przez to zmianę kulturową. Właściwe rozpoznanie tych procesów i zjawisk pozostawać będzie w najbliższych latach wyzwaniem dla GOUK. W związku z tym uzasadniona wydaje się sugestia wprowadzenia do oferty GOUK form dokumentacji i obserwacji społeczności lokalnych. Może odbywać się to przy pomocy prostych form związanych z edukacją (np. konkursy, wydarzenia związane z literacką dokumentacją zmian życia społecznego adresowanych do mieszkańców gminy⁷ – można wykorzystać tu

---

⁷ Można wskazać jako przykład aktualnie realizowany projekt Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytutu Kultury Polskiej

zidentyfikowany potencjał wydawniczy i dotychczasowe pomysły GOUK). Możliwe jest też oszukiwanie form projektów audiowizualnych lub z wykorzystaniem innych mediów.

Podsumowanie

Podsumowując analizowane materiały warto zacytować wpisaną w dokumentach strategiczną wizję rozwoju:

„Gmina Różan to aktywne społecznie i gospodarczo oraz atrakcyjne osiedleńczo i turystycznie miejsce, w którym żyje się wygodnie”⁸

Każdy z tych elementów, włącznie z aktywnością gospodarczą, łączy się z kulturą i bez niej nie może być realizowany. Faktycznym czynnikiem rozwojowym może być wyłącznie kapitał kulturowy i społeczny, a w przypadku Różana, wydaje się, że GOUK jest jedyną instytucją, której skala działania ma szansę na faktyczną zmianę i przełamanie negatywnych trendów demograficznych i społecznych.

Uniwersytetu Warszawskiego „Pamiętniki pandemii” <https://edupolis.pl/pamietniki-pandemii-konkurs/>
[dostęp z dn. 30.06.2020 r.]

⁸ Por. *Strategia Rozwoju Gminy Różan na lata 2016 -2023* s. 143

IV. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO. PODSUMOWANIE

Podstawowym celem realizacji badania ankietowego było zbadanie opinii o funkcjonowaniu GOUK oraz rozpoznanie głównych praktyk mieszkańców, w zakresie uczestniczenia w działaniach kulturalnych realizowanych lub inspirowanych przez Ośrodek.

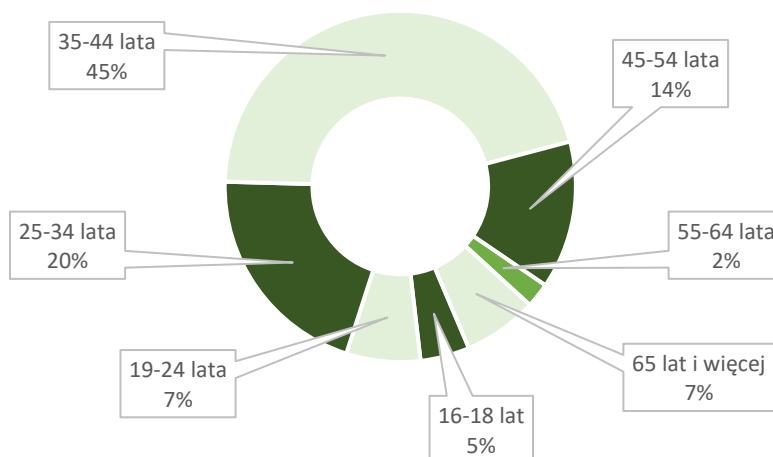
Kto wziął udział w badaniu ankietowym?

Podstawowym wnioskiem jest, że osobami uczestniczącymi w badaniu były przede wszystkim kobiety w wieku pomiędzy 25 a 44 rokiem życia, zamieszkujące Różan. Zwracamy na to uwagę, ponieważ rzutuje to znacząco na całych wynikach badania ankietowego, a zatem zawartą w nich wizję Ośrodka i jego działalności promocyjnej.

Przypatrzmy się jednak bardziej szczegółowo wynikom dla podstawowych zmiennych niezależnych: wieku, deklarowanej płci oraz miejsca zamieszkania.

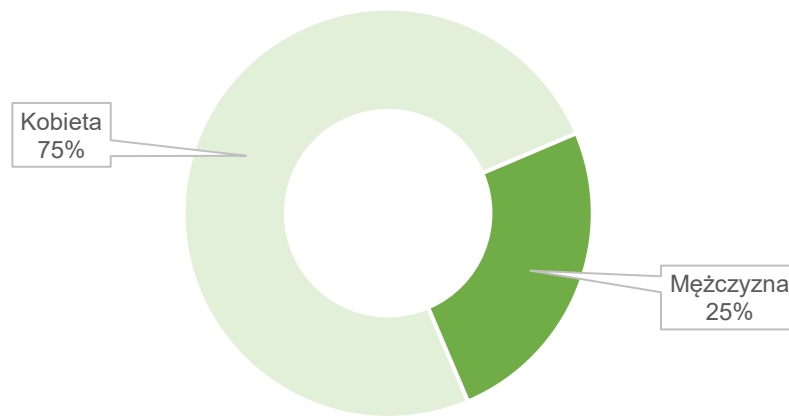
Pod względem wieku, najliczniej w badaniu ankietowym udział wzięły osoby pomiędzy 35, a 44 rokiem życia. To niemal połowa odpowiedzi. Dość aktywnymi respondentami były osoby młodsze (25-34). Tylko jedną odpowiedź uzyskano od osoby w wieku 55-65 lat. W ograniczonym zakresie można tu postawić hipotezę o potwierdzeniu wniosków z niektórych badań uczestnictwa w kulturze prowadzonych przed dekadą, w których grupa ówczesnych 40-50 latków była identyfikowana jako najmniej obecna w działaniach kulturalnych. Ich praktyki uczestnictwa w kulturze kształtowały się na przełomie lat 80 i 90, i cechowała je niska aktywność w przestrzeni instytucjonalnej. Hipoteza ta, może dawać pewien obraz relacji z GOUK, jednak w świetle zgromadzonych danych nie może zostać ostatecznie zweryfikowana. Podkreślamy ją jednak jako ewentualny kierunek dalszych badań i analiz.

Wiek osób uczestniczących w badaniu

Wykres 6. Wiek osób uczestniczących w badaniu ankietowym. n=44. Opracowanie własne.

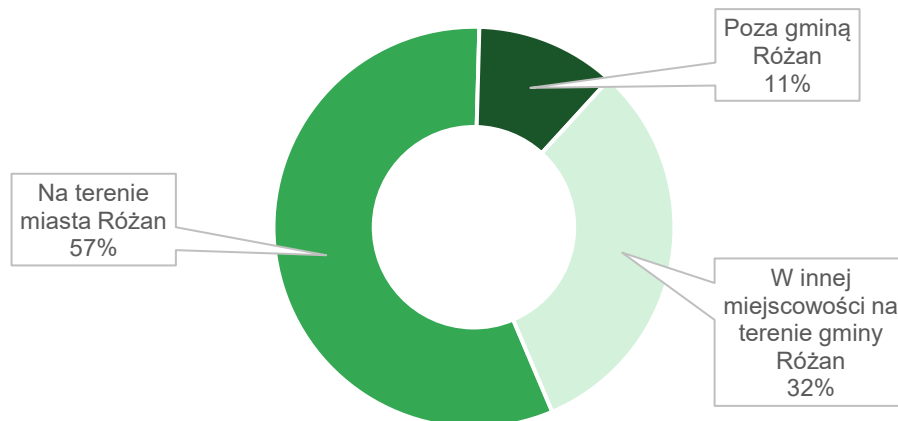
Deklarowana płeć osób uczestniczących w badaniu

Wykres 7. Płeć osób uczestniczących w badaniu ankietowym. n=44. Opracowanie własne.

Niemal 1/3 osób uczestniczących w badaniu to osoby mieszkające poza Różanem, a ponad połowa z nich to mieszkańcy miasta. W badaniu wzięły udział również osoby mieszkające obecnie poza terenem gminy.

Miejsce zamieszkania

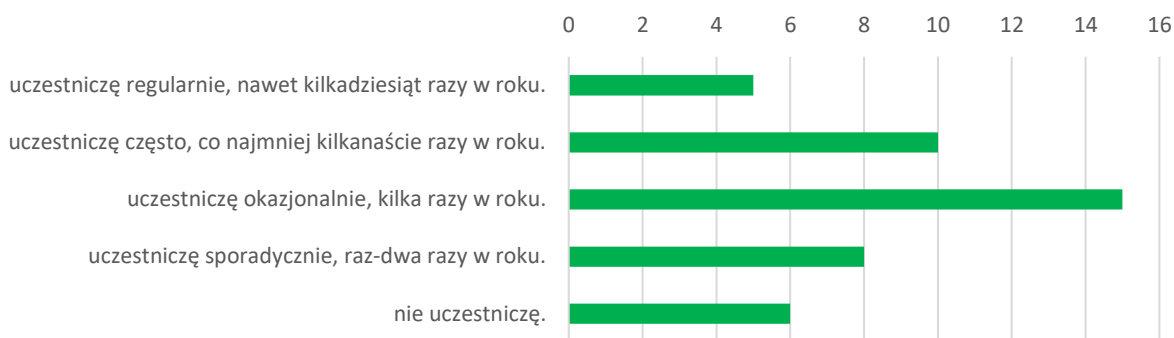

Wykres 8. Miejsce zamieszkania osób uczestniczących w badaniu. n=44. Opracowanie własne.

Jak mieszkańcy wykorzystują ofertę GOUK?

Ponad połowa uczestników badania to osoby, które korzystają z oferty GOUK kilka lub kilkanaście razy w roku. Wśród odpowiadających, znaleźli się też najaktywniejsi uczestnicy, którzy korzystają z oferty regularnie. Wykres 9 pokazuje szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość korzystania z oferty. Ciekawym zjawiskiem, które można na nim dostrzec, jest udział w badaniu osób, które nie korzystają z propozycji programowych GOUK.

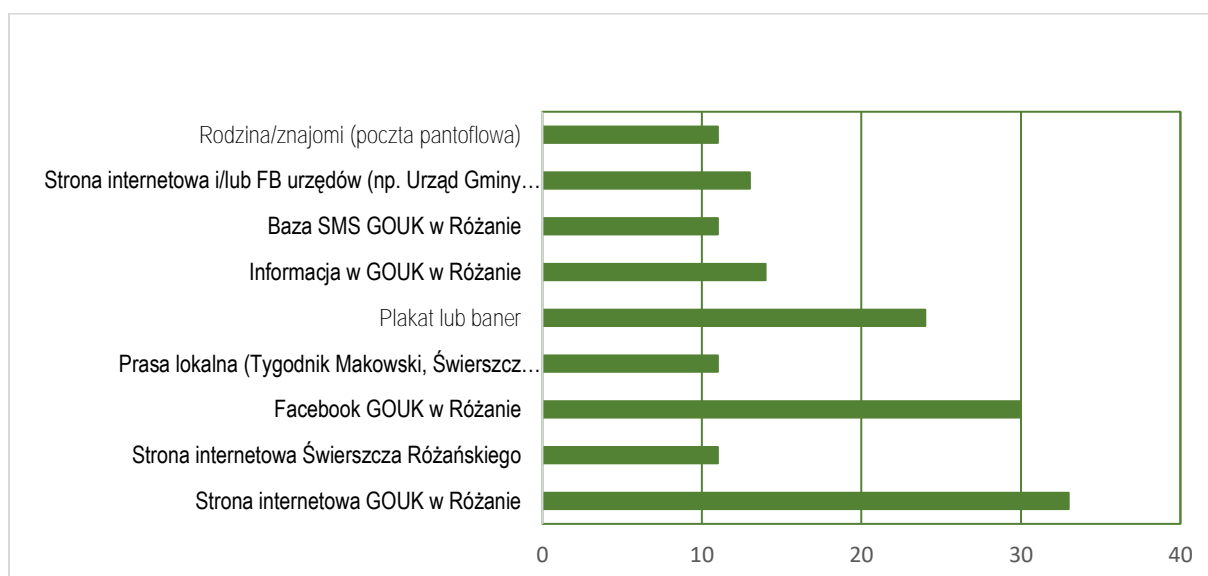
W wydarzeniach/zajęciach organizowanych przez GOUK

Wykres 9. Częstotliwość uczestniczenia w wydarzenia i zajęciach realizowanych przez GOUK. n=44. Opracowanie własne.

Promocja

Mieszkańcy Gminy Różan w przypadku szukania informacji o ofercie GOUK (Wykres 10) najczęściej korzystają z kanałów elektronicznych instytucji (strona www, profil na portalu Facebook) oraz z plakatów i banerów rozwieszanych w przestrzeni publicznej. Pozostałe kanały informacji są znacznie rzadziej wykorzystywane (średnio na poziomie 11% wskazań).

Wykres 10. Źródła informacji o ofercie GOUK n=44. Opracowanie własne.

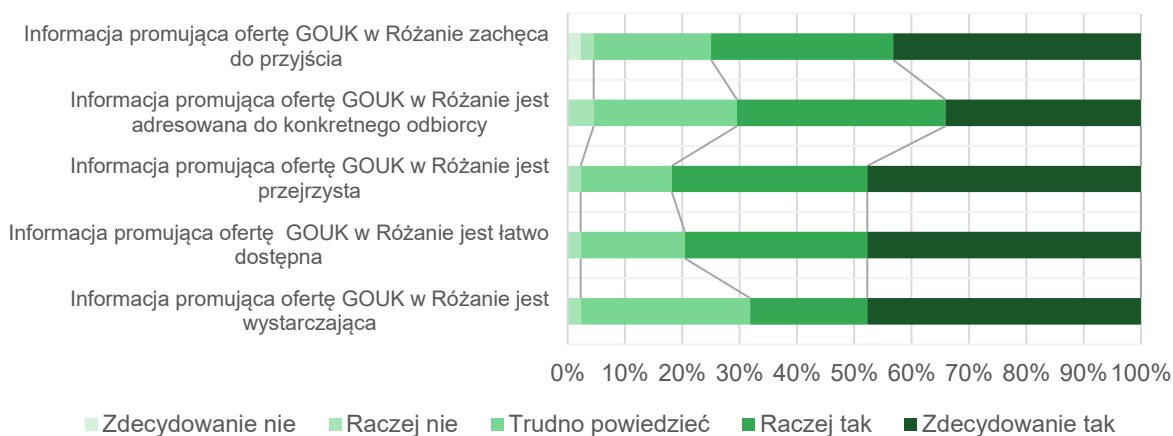
Opinie o sposobach promocji wykorzystywanych przez Ośrodek, zbierane były w 5 pytaniach, w których osoby uczestniczące w badaniu proszone były o wskazanie na pięciopunktowej skali, w jakim stopniu zgadzają się z danym stwierdzeniem. Ocenie poddano wymiar techniczny (łatwość w dotarciu do informacji czy jej czytelność), koncepcję (precyzję przekazu), oraz trafność i skuteczność.

Wymiar techniczny, został oceniony najlepiej. Zarówno odpowiadając na pytanie o dostępność jak i przejrzystość informacji, niemal połowa respondentów odpowiedziała zdecydowanie pozytywnie. W obu przypadkach odpowiedzi neutralne stanowiły nie więcej niż co piątą odpowiedź.

Więcej niepewności widoczne jest w odpowiedzi na pytanie o to, czy informacja o ofercie jest wystarczająca. W tym przypadku aż 1/3 osób uczestniczących odpowiedziała, że trudno jest określić, czy odpowiada na potrzeby. Interpretacja tego wyniku jest jednak trudna, ze względu na charakter badania. Oczekiwania odpowiadających osób mogą być zróżnicowane, konieczne jest zatem dalsze analizowanie tego zagadnienia przed podjęciem ostatecznych decyzji co do zakresu działań promocyjnych.

Brak zdecydowania odpowiadających widoczny jest również w zakresie poczucia, że informacja skierowana jest do konkretnego odbiorcy. W tym wypadku, odpowiedzi zdecydowanie pozytywnych udzielono w co trzecim przypadku. Najwyższa jest też liczba odpowiedzi negatywnych (choć nadal pozostaje ona nieznaczna).

Ostatecznie, w świetle wyników badania ankietowego, działania promocyjne oceniane są pozytywnie. 3/4 uczestników ocenia je jako skuteczne (zachęcające do przyjęcia do GOUK).

Wykres 11. Opinie na temat działań informacyjnych podejmowanych przez GOUK. n=44. Opracowanie własne.

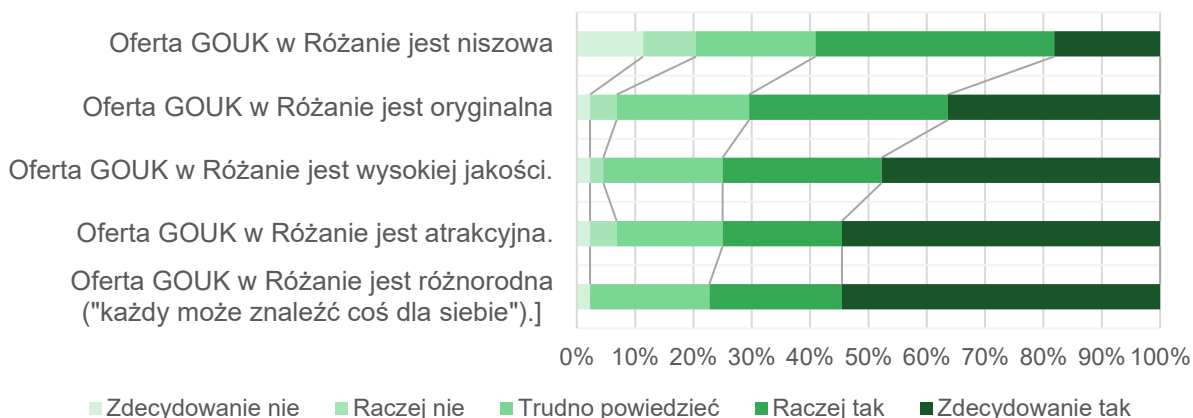
Wizerunek GOUK

Kolejną kwestią badaną w oparciu o pięciostopniową skalę była oferta oraz wizerunek GOUK. Pytania o to, jak można określić proponowane przez ośrodek wydarzenia i zajęcia, dotyczyły perspektywy indywidualnej (atrakcyjność dla mieszkańca), ale także odnosiły się do kontekstu w jakim działa placówka.

Zaledwie 18% uczestników uznało, że oferta ośrodka jest zdecydowanie niszowa. W umiarkowany sposób potwierdziła zaś taką opinię niemal połowa udzielających odpowiedzi. Wobec jednoznacznego (niemal 80% ogółem, a 55% w sposób zdecydowany) potwierdzenia, że „każdy może znaleźć coś dla siebie” w ofercie, wydaje się to ciekawym wynikiem. Wskazuje na zróżnicowanie proponowanych działań, przy jednoczesnym dobrym rozpoznaniu potrzeb konkretnych grup odbiorców.

Ukazuje to otwarty i różnorodny program placówki, który 55% w sposób zdecydowany, a niemal 20% respondentów w umiarkowanym stopniu uznaje za atrakcyjny.

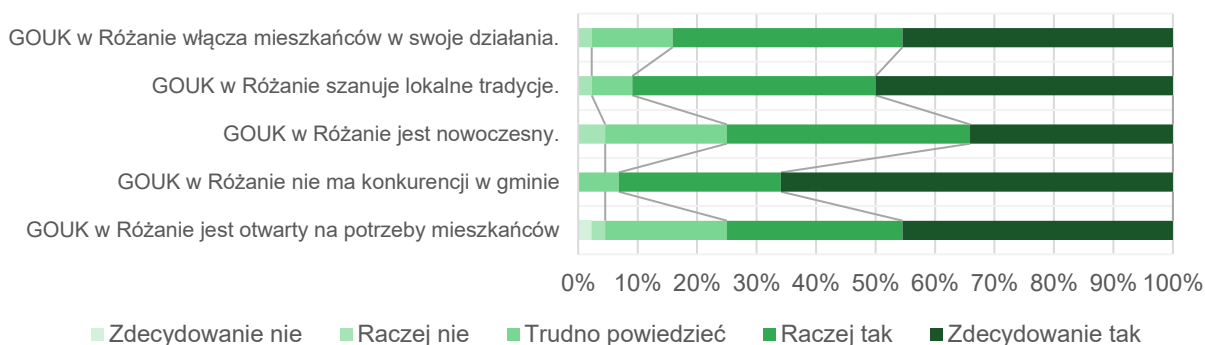

Wykres 12. Opinie o ofercie GOUK, n=44. Opracowanie własne.

Powyższe wyniki pokazują jak odbierany jest przygotowywany w Ośrodku Program. Kolejną kwestią jest natomiast to, jak widziany jest GOUK jako instytucja. Tym bardziej, że 93% respondentów wskazało, że Ośrodek nie ma lub raczej nie ma konkurencji na terenie gminy. Można tutaj oczywiście rozważać na ile opinie te odnoszą się do tak wielofunkcyjnych instytucji, a na ile do oferty kulturalnej w ogóle, ale analizy prowadzone przy pomocy innych narzędzi badawczych wskazują, że możemy odczytywać te wyniki jako wskazanie GOUK jako jednoznacznego lidera w kształtowaniu oferty kulturalnej w gminie Różan. Osoby uczestniczące w badaniu są również dosyć zgodne co do otwartości GOUK na potrzeby oraz chęci do włączania mieszkańców w swoje działania. Zdecydowanie zgadza się z takim wizerunkiem 45% uczestników badania, a w sposób umiarkowany odpowiednio 36% (raczej włącza mieszkańców) i 30% (otwartość na potrzeby). W tej ostatniej kwestii, widoczny jest również dosyć znaczny odsetek odpowiedzi neutralnych (20%).

Najmniej jednoznaczna, chociaż w przeważającym stopniu pozytywną (1/3 odpowiedzi zdecydowanie pozytywnych), opinię uczestnicy badania wyrazili w odniesieniu do uznawania ośrodka za nowoczesny. Trzeba rozpatrywać tę kwestię przez subiektywność pojęcia nowoczesny, jednak widoczne jest tu mniejsze zdecydowanie osób uczestniczących w badaniu. Niemal co piąty ankietowany nie mógł udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Istotne jest tutaj, że nowoczesność może być rozumiana w sensie architektonicznym, w logice działania ośrodka i kształtowania oferty, programie odnoszącym się do nowoczesnych mediów, czy wreszcie w wyposażeniu sali widowiskowej. Kwestia ta będzie wymagała dalszego pogłębienia w kolejnych badaniach.

Wykres 13. Opinie o sposobie działalności GOUK, n=44. Opracowanie własne.

Respondenci uznali także, że oferta GOUK jest przede wszystkim różnorodna ("każdy może znaleźć coś dla siebie"), a w dalszej kolejności atrakcyjna, wysokiej jakości i oryginalna. Z kolei oferta nie jest raczej niszowa (Tabela 14).

OFERTA GOUK JEST...	% wskazań pozytywnych (odpowiedzi: zgadzam się całkowicie i częściowo się zgadzam)
RÓŻNORODNA	77%
ATRAKCYJNA	75%
WYSOKIEJ JAKOŚCI	75%
ORYGINALNA	70%
NISZOWA	59%

Tabela nr 14: Ocena oferty GOUK przez ankietowanych n=44. Opracowanie własne.

Miejsca lokalnej aktywności mieszkańców

Wśród miejsc na terenie miasta/gminy Różan, w których mieszkańcy deklarują, że spędzają swój wolny czas wymieniane były:

MIEJSCE / FORMA SPĘDZANIA CZASU	ODPOWIEDZI Z ANKIETY	ŁĄCZNA LICZBA WSKAZAŃ
GOUK	GOUK x 11, GOK, GOUK w Różanie	13
Biblioteka publiczna	Biblioteka x 3	3
Park	Park x 11, fontanna x 2, Spacer po Parku	14
Pl. Obrońców Różana	Pl. Obrońców, Rynek x 5,	6
Stadion miejski	Stadion Miejski w Różanie x 2, stadion x 6,	8
Pl. „Przy czołgu”	Plac przy czołgu	2
Hala sportowa	Hala Sportowa w Różanie, hala sportowa, hala	3
Różański skwer	Skwer	2
Nad brzegiem rzeki	Narew x 3, Dolina Narwi, rejon rzeki Narew, Nad rzeką Narew, rzeka. Rzeka Narew x 2, nad wodą, spacer nad rzeką, spacer nad rzeką Narew, Brzeg Narwi, spacer na most, nad rzeką	16
Hotel Avangarda i Restauracja Dzika róża	Avangarda x 3, Restauracja Dzika Róża	4
Działki	Działka Ogrodnicza. Działka x 2	3
Własny dom i ogród	Dom x 4, Dom rodzinny, mój ogród, podwórko x 2	8
Place zabaw	Plac zabaw x 2, place zabaw	3
Forty	Forty x 3	3
Las	Las x 3, w lesie	3
Okoliczne sołectwa	Załużie, Podborze, Dzbądz, Kaszewiec	4
INNE (wskazania pojedyncze)		
Natura, Kościół, Rodzina, Praca, Boisko Miejskie Przy Szkole Podstawowej, Jazda na rowerze po mieście, Tereny zielone, Wieś, Nigdzie, W Różanie ciężko jest znaleźć takie miejsca		

Tabela 15. Miejsca i formy spędzania czasu wolnego przez mieszkańców Gminy Różan. Opracowanie własne.

Zgodnie z Tabelą 15. najbardziej popularnym miejscem spędzania wolnego czasu przez mieszkańców gminy Różan są tereny nad Narwią. Niewiele mniejszą popularnością cieszy się Park Miejski oraz sam Ośrodek Kultury. Stosunkowo popularnym miejscem jest także Stadion Miejski. Warto podkreślić, że część osób deklarowała, że lubi spędzać czas wolny we własnym domu lub ogrodzie. Wszystkie odpowiedzi w formie „chmury słów” ilustruje poniższy rysunek (Rysunek 2).

Rysunek 2. Miejsca i formy spędzania czasu wolnego przez mieszkańców Gminy Różan. Opracowanie własne.

Respondenci pytani o znane sobie aktywne osoby działające na terenie Gminy Różan wskazali ostatecznie osiem osób lub grup. Niekwestionowanym liderem w tym obszarze okazał lokalny zespół The OrchestRose. Warto wymienić również Aktywne Panie z Załuzia oraz Pana Tomasza Grześkowicz.

Osoba / osoby	Liczba wskazań
Tomasz Grześkowicz	3
The OrchestRose	6
Stowarzyszenie Aktywnych Pań w Załuziu	4
Monika Pielach (malarka techniką epoksydową)	2
Zespół Vegas	1
Kabaret Rozumisz	1
Sebastian Olszewik	2
Mieczysław Daszewski	2

Tabela 16. Osoby aktywne na polu kultury w Gminie Różan (liczba wskazań)

Mieszkańcy Różana pytani o to jakie działania najchętniej by zrealizowali, gdyby mieli na to środki finansowe najczęściej deklarowali chęć zorganizowania festynów, pikników rodzinnych czy sąsiedzkiego grillowania. Najchętniej swoje działania kierowali by do mieszkańców swojego osiedla lub sołectwa, rzadziej do mieszkańców całej gminy. Część mieszkańców zorganizowała by jakieś działania skierowane do dzieci i młodzieży. Pojawiły się też pomysły organizacji wycieczek, w tym poza teren gminy

Wspólne przygotowanie prostych posiłków z dziećmi i ich rodzicami.
GRIL
To nie duża suma więc może dobre kino co najmniej raz w tygodniu?
Wydarzenia dla dzieci i młodzieży żeby dzieci mogły rozwijać swoje zainteresowania np balet ale nie o godz 14 czy 15 ale od 16 i później żeby dać szansę wszystkim dzieciom, jak również lekcje rysunku ,śpiewu ale również w godzinach dostępnych dla rodziców pracujących A nie jak do tej pory dzieci tylko z Różana które mogą przyjść pieszo do GOUKu. Nie wychodźcie do wszystkich dzieci
Organizacja grilla sąsiedzkiego na terenie osiedla.
Cykliczne warsztaty malarskie dla zainteresowanej grupy
Gry i zabawy dla dzieci z całej gminy
Większej grupy
Spotkanie senior przy kawce z mojego miasta
pizzeria
Wydarzenie dla większej grupy osób
Koncert plenerowy
Piknik na leśnej polanie między osobami niepełnosprawnymi a dziećmi i młodzieżą. Wspólne gry i zabawy zakończone ogniskiem by nauczyć „zdrowe,, osoby integracji i wrażliwości na chorobę.
Małe
Piknik dla większej grupy osób
Kurs malarstwa z Moniką dla małej grupy
Świetne są zajęcia teatralne wystawiane później dla wszystkich. Ale wyszłabym również do szkół na zajęcia na terenie szkoły
Działanie związane z promocja naturalnych walorów gminy Różan z zaangażowaniem wszystkich mieszkańców
Piknik rodzinny z pysznym jedzeniem, ogniskiem I atrakcjami dla dzieci I młodzieży.
Zorganizował bym wielkiego grilla nad Narwią
Zorganizowałabym coś fajnego dla dzieci i młodzieży. Jakies zabawy lub warsztaty
Festyn dla osiedla
Wszyscy mieszkańcy sołectwa
Na pewno dla większej ilości osób. Wydarzenia, które jednoczą ludzi.
Zainwestował bym w promocję czegoś oryginalnego, Promocja w gablotach w kilku miejscach w Różanie w internecie.
Zrobiłabym sołecką integrację, znaczy się imprezę intergalna dla danej wioski
Dla całego miasta
Seniorzy z osiedla w którym mieszkam
Dla jak największej grupy, zwłaszcza dla osób które są skromne i chętnie zawsze służą pomocą, niepełnosprawni.
Piknik rodzinny
Festiwal kolorów tak jak było w tamtym roku oczywiście dla dzieci
Dla całego sołectwa
Większej wycieczka
Wycieczka dla całego sołectwa

Zakup urządzeń na plac zabaw, wymiana lamp na ledy
Festiwal Piosenki Dziecięcej
koncert dobry, nie koniecznie disco polo 🤔
Dla przynajmniej 100 osób, jakiś koncert z poczęstunkiem
Dla większej grupy

Tabela 17. Odpowiedzi na pytanie: Jakie działanie kulturalne zrealizowali by respondenci dla mieszkańców najbliższej okolicy gdyby mieli do dyspozycji 4 tys. zł. Czy byłoby to wydarzenie dla małej grupy osób (najbliżsi sąsiedzi) czy większej (wszyscy mieszkańcy sołectwa lub osiedla)? (zachowana pisownia oryginalna)

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło próby personifikacji instytucji kultury i przedstawienia GOUKu jak osoby – realnego człowieka o pewnych indywidualnych cechach wyglądu i osobowości. Z zebranych odpowiedzi nie da się niestety stworzyć jednego, spójnego wizerunku badanej instytucji. Przeważają opinie, uosabiające GOUK jako mężczyznę młodego lub koło 40., raczej dobrze ubranym, wykształconym i aktywnym. Wiele cech opisanych przez respondentów utożsamia wizerunek instytucji z jej dyrektorem, co oznacza że jest on – z punktu widzenia mieszkańców – osobą nie tylko rozpoznawalną, ale też mocno oddziałującą na cały GOUK. Z kolei część mieszkańców widzi w swoim ośrodku kultury kobietę – młodą lub w średnim wieku, miłą i raczej ustatkowaną, otwartą na innych, aktywną acz nie bezgranicznie poświęcającą się pracy. Drugi wizerunek jest prawdopodobnie odzwierciedleniem części zespołu GOUK, co z kolei pokazuje, jak ważnym elementem dla odbiorców są pracownicy (pracownice?) Ośrodka. Podsumowując – spersonifikowany obraz GOUK rysuje się (poza dosłownie kilkoma wyjątkami) dość pozytywnie, choć widać znaczne rozbieżności w ostatecznym wizerunku.

Elegancka młoda kobieta tętniąca życiem pani domu. Zapraszająca swoim uśmiechem i energią. Gotująca przepyszne dania, które sprawiają, że każdy zawsze chętnie wraca, żeby oddawać się przyjemnościom. Szukająca coraz to nowych ciekawych inspiracji.
BIEDAK
Młodym dojrzałym mężczyzną /troszkę zawirowanym. Zadbany oczywiście. Grzeskowicz
50 latkiem bez fantazji na pewno mężczyzna nie miałby wielu zainteresowań tylko takie w guście emerytów nic nowoczesności wyjścia na przeciw ludziom pracującym tylko coś tam zrobić do południa A później kapciuszki i schować się w domu, bez życia, bez energii, bez fantazji bez wyjścia do młodzieży co z miasto emerytów i takim jest właśnie GOUK
Szaloną panią po 40stce.
Mężczyzna 28 lat, kawaler, artysta, lubiący poznawać ludzi, interesujący się historią i sztuką, średnio zamożny
Kobietą
To super dyrektor i pracownicy a 6
przystojnym 20letnim mężczyzną: aktywnym, uśmiechniętym i przyciągającym do siebie ludzi.
Przystojnym, nieszablonowym 40 latkiem wielu talentów;)
dobrym wujkiem
Kobietą o długich zadziornie kręconych włosach, zawsze uśmiechniętą, pełną grypsów na poczekaniu, że każdy smutas na hej widok by parskał że śmiechu.
W goku kawiarnie bym założył
Facetem z wąsem występujący na scenie kabaretowej
Dyrektorem domu kultury
Szalonym dyrektorem z długimi włosami, trochę rockowym a jednocześnie szarmanckim i taktownym. Ze swoim dworkiem (pracownikami) bo bez nich byłby smutny i samotny

To był by facet przed 40 tka z rodzina, uwielbiający muzykę srednio zamożny
Meczyzna wiek 30 lat z 3 dzieci wykształcenie muzyczne, wysportowany, grający na bębnach 😊 lubi taniec I nie Ważne są pieniądze, a rodzina I pasje.
Kobietą trochę niezdecydowaną.
Młodą kobietą o niewyczerpanych pokładach energii
Byłby po 30tce miałby kucyk, byłby szalenie zabawny inteligentny, lubił by muzykę i kontakt z ludźmi
Normalna kobieta
50 letnią kobietą o ciemnych włosach mężatką z masą zainteresowań i ze zdrowym stylem życia
Młodzi waleczni
40 lat Kobieta z sukcesami ale już trochę zmęczona, poświęcająca więcej czasu rodzinie niż pracy, ustabilizowana finansowo.
Młodym , aktywnym człowiekiem, pełnym pomysłów na to aby mieszkańcy mogli się często integrować. Mającym żonę i dzieci , lubiącym aktywnie i rodzinnie spędzać czas.
Osoba płci męskiej wiek 45 szczupły otwarty na ludzi nowe zawodowe doświadczenia zainteresowania wszechstronne. Status materialny dobry.
Młody, przystojny muzyk, zajęty
Kobieta po 40 blondynka, wolontariuszka, lubiącą pomagać innym, kochająca podróże, średnio zamożna, nie zbyt wymagająca.
Muzyk
Ładny 18
Dyskoteka
Wesołą czterdziestolatką
Raczej starsze dziecko, może dziewczyna
BURMISTRZ
młody człowiek, pragnący rozwijać zainteresowania i pokazywać światu swoje sukcesy
Facet, dość młody, ambitny i twórczy, ale zachowawczy niestety,... A to i tak dużo lepiej niż za czasów innych 😊 gouk jest tym, kto go tworzy, był betonem jak był beton, potem był Aleksandra, trochę nowości i trochę chaosu, teraz jest Sebastianem to proste...
Atrakcyjny, do wzięcia
Starą panną bez perspektyw

Tabela 18. Odpowiedzi na pytanie: „Gdyby GOUK w Różanie był osobą, to byłby...?” (zachowana oryginalna pisownia respondentów)

V. PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Przeprowadzone działania badawcze – realizowane w ramach projektu „Twój pomysł na kulturę” finansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ w ramach Programu Inicjatywy lokalne 2020 – pozwoliły zidentyfikować potencjał i problemy w obszarze kultury miasta i gminy Różan:

POTENCJAŁ

- Walory przyrodnicze – okolice Narwi
- Aktywna i prężna instytucja kultury
- Lokalne dziedzictwo, w szczególności materialne
- Aktywni choć niezbyt liczni liderzy lokalni
- Sprzyjający klimat społeczny do rozwoju działalności kulturalnej
- Aktywność sportowa mieszkańców
- Prężne środowisko muzyczne

PROBLEMY

- Niekorzystne zjawiska demograficzne (migracje, starzenie się społeczeństwa)
- Mała aktywność społeczna znacznej części mieszkańców
- Zbyt mała dostępność oferty kulturalnej w terenie
- Mały udział młodzieży w działaniach kulturalnych
- Słabo wykorzystany potencjał lokalnych zabytków
- Stosunkowo niewiele ogólnodostępnych miejsc do spędzania czasu wolnego

Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury to zdecydowanie miejsce z potencjałem – instytucja jest rozpoznawalna lokalnie, jak również ceniona za energię i ciągły rozwój (także dzięki osobistemu zaangażowaniu osób, które ją tworzą). Te cechy sprawiają, że GOUK ma szansę odegrać istotną rolę w procesie aktywizacji mieszkańców.

Jednym z kluczowych kierunków rozwoju powinno być wzmocnienie swojej obecności w poszczególnych sołectwach – m.in. poprzez rozwój współpracy z liderami lokalnymi. Grupami, do których w sposób szczególny powinny zostać kierowane działania to młodzież i osoby w tzw. wieku produkcyjnym. Warto – niezależnie od realizacji projektów w ramach Inicjatyw Lokalnych – pomyśleć o długofalowym programie aktywizacji i włączania pomysłów mieszkańców (w szczególności ww. grup) w działania GOUK.

Mimo dobrej oceny oferty programowej Ośrodka przez ankietowanych mieszkańców i liderów lokalnych, warto wzbogacić ją o tematy dotąd słabo obecne, realizowane wspólnie z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i liderami.

Rekomendacje do naboru na inicjatywy lokalne

Promocja konkursu

- Rekomendujemy – obok klasycznych form i narzędzi promocyjnych – wzmocnić maksymalnie docieranie z informacją poprzez bezpośredni kontakt z potencjalnymi odbiorcami (tzw. marketing szeptany / poczta pantoflowa).
- W materiałach informacyjnych o konkursie warto postawić na tzw. „język korzyści” jakie może przynieść udział w Konkursie.

Inicjatywy lokalne

W ramach programu warto wspierać:

1. Inicjatywy skierowane do młodzieży, w szczególności o charakterze aktywizacyjnym i włączającym,
2. Inicjatywy realizowane w przestrzeni publicznej miasta Różan, w popularnych wśród mieszkańców miejscach (Park, Stadion) oraz tereny nad rzeką,
3. Projekty realizowane w poszczególnych sołectwach, w szczególności we współpracy z lokalnymi liderami, sołtysami,
4. Inicjatywy skoncentrowane wokół historii lokalnych, wykorzystujące zasoby lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego i/lub realizowane w „miejscach z historią” (np. Forty),
5. Inicjatywy realizowane w partnerstwie przez osoby i podmioty, które do tej pory ze sobą nie współpracowały.

Koncepcja badawcza:

Karol Wittels

Realizacja badań i opracowanie Raportu:

Michał Bargielski

Karol Wittels

Projekt okładki:

Anna Szczepiełowska

Opracowanie: FUNDACJA OBSERWATORIUM na zlecenie Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury w Różanie

Warszawa 2020

ANEKS 1 - METODOLOGIA BADANIA I PRZEBIEG PRAC BADAWCZYCH

METODOLOGIA

Przeprowadzone działania badawcze obejmowały metody ilościowe i jakościowe. Ze względu na pandemię Covid-19, która nieoczekiwanie pokrzyżowała plany zrealizowania projektu w sposób bezpośredni, czyli w terenie, cały plan działań został zmodyfikowany i dostosowany do zaistniałej sytuacji. Badanie zostało oparte o wypracowaną przez Fundację Obserwatorium metodę diagnostyczną, polegająca na identyfikacji lokalnych liderów i podmiotów aktywnych kulturalnie⁹, wskazanie przez liderów podmiotów zaangażowanych w ich działaniach (uczestników, współpracowników) oraz podmiotów realizujących inne działania kulturalne (w tym konkurencyjne lub nie związane bezpośrednio z dziedziną, w której specjalizuje się lider).

Cele badania były następujące:

- identyfikacja potrzeb, zasobów i potencjału kulturotwórczego mieszkańców;
- ocena lokalnej oferty kulturalnej oraz wskazanie braków i/lub obszarów, które wymagają modyfikacji;
- doprecyzowanie działań priorytetowych, które powinny otrzymać dofinansowanie w ramach konkursu na inicjatywy lokalne.

Potrzeby, zasoby, potencjał kulturotwórczy mieszkańców, jak również ich opinia na temat oferty kulturalnej to bardzo obszerny temat. Dlatego przed rozpoczęciem działań sformułowano szczegółowe pytania badawcze:

1. Jak jest zaangażowanie mieszkańców w działania oddolne i sprawy społeczne?
2. W jaki sposób mieszkańcy spędzają czas wolny (w tym w jakich działaniach kulturalnych uczestniczą)?
3. Czy na terenie miasta i gminy działają twórcy, artyści czy osoby szczególnie zaangażowane w życie kulturalne i społeczne?
4. Jakie są bariery w uczestniczeniu w kulturze?
5. Jaki jest dostęp do informacji na temat oferty kulturalnej miasta i gminy?
6. Jakich działań kulturalnych brakuje w mieście i gminie?
7. Jak wygląda współpraca lokalnych podmiotów?
8. Jak jest oceniana działalność Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury w Różanie?

W ramach diagnozy przeprowadzono analizę dostępnych materiałów (desk research), warsztat z pracownikami GOUK, analizę SWOT dotyczącą funkcjonowania instytucji, oraz elektroniczną ankietę skierowaną do mieszkańców miasta i gminy Różan¹⁰.

---

⁹ Posługujemy tu definicją Wojciecha Kłosowskiego zgodnie z którą podmiot kultury to każdy – osoba, grupa osób, organizacja, instytucja – kto „robi kulturę” w sposób zamierzony (intencjonalny) i względnie trwały (nie incydentalny). *W stronę żywego uczestnictwa w kulturze*, W.Kłosowski (red.), MCKiS, Warszawa 2011, s. 51.

¹⁰ Warto zauważyć, że pierwotna wersja planu badawczego zawierała takie narzędzia jak spacerety etnograficzne i sonda uliczna wśród mieszkańców wybranych osiedli i sołectw na terenie gminy, warsztaty diagnostyczne w czterech wybranych sołectwach. Ograniczenia w związku z pandemią wpłynęły na zmiany koncepcji badawczej a w konsekwencji na charakter otrzymanego materiału.

DESK RESEARCH:

- Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Gminy Różan;
- Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Lokalnych);
- Strategia Rozwoju Gminy Różan na lata 2016 -2023
- Program Rewitalizacji Dla Gminy Różan na lata 2016-2023
- *Raport Foresight Kulturowy 2025*, Deloitte, Warszawa 2018 r
- Dokumenty wewnętrzne GOUK;
- Lokalne strony internetowe i profile na portalu Facebook